

POSTANOWIENIE

Dnia 17 stycznia 2024 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Adam Roch

w sprawie **K. S.**

uniewinnionego od popełnienia przestępstwa z art. 160 § 2 k.k.

na posiedzeniu w Izbie Karnej bez udziału stron

po rozpoznaniu w dniu 17 stycznia 2024 r.

wniosku obrońcy uniewinnionego o zwrot kosztów obrony w postępowaniu kasacyjnym

na podstawie art. 632 pkt 2 k.p.k., art. 616 § 1 pkt 2 k.p.k. i art. 637a k.p.k. w zw. z art. 636 § 1 k.p.k. oraz § 11 ust. 2 pkt 6, a także § 15 ust. 3 *a contrario* Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (Dz. U. z 2015 r. poz. 1800 z późn. zm.)

postanowił:

zasądzić od Skarbu Państwa na rzecz K. S. kwotę 1.200 zł (jeden tysiąc dwieście złotych), jako zwrot wydatków poniesionych przez niego w postępowaniu kasacyjnym z tytułu ustanowienia w sprawie jednego obrońcy.

UZASADNIENIE

Postanowieniem wydanym na rozprawie, w dniu 18 maja 2023 r., sygn. akt III KK 349/22, Sąd Najwyższy oddalił jako oczywiście bezzasadną kasację wniesioną przez prokuratora, który kwestionował prawomocny wyrok uniewinniający K. S. od zarzucanego mu czynu.

Pismem z dnia 29 maja 2023 roku uczestniczący w tej rozprawie obrońca złożył wniosek o zasądzenie na rzecz K. S. zwrotu poniesionych przez niego

kosztów obrony z wyboru w wysokości 3.600 złotych, przesyłając także kopię faktury VAT nr [...] z dnia „26 maja 2032 roku”, z której wynika, że wymieniona w niej kwota 3600 zł brutto (2.926,83 + 23% VAT) stanowi zapłatę za „usługi prawnicze – obrona przed Sądem Najwyższym w spr. III K 349/22). Faktura wystawiona została na podmiot [XXX], NIP [...]. Załączony został również paragon fiskalny z dnia 26 maja 2023 roku na ww. kwotę (k. 131-134 akt SN).

W dniu 28 grudnia 2023 roku obrońca uzupełnił powyższy wniosek, przesyłając dodatkowo kopię oświadczenia z dnia „29 maja 2023 roku”, odnoszącego się do zarządzenia sędziego Sądu Najwyższego z dnia 14 grudnia 2023 roku oraz kopię umowy zlecenia, datowanej na dzień 7 września 2022 roku, zawartej pomiędzy nim, a K. S. (k. 141-142 akt SN). Nie przedstawiono w korespondencji okoliczności mających uzasadniać podwyższenie stawki minimalnej.

Ponieważ wydane przez Sąd Najwyższy orzeczenie merytoryczne nie zawierało rozstrzygnięcia co do zwrotu poniesionych kosztów obrony, konieczne stało się wydanie odrębnego postanowienia na podst. art. 626 § 2 k.p.k.

Sąd Najwyższy uznał co następuje.

Wniosek o przyznanie kosztów co do zasady okazał się słuszny, gdyż zgodnie z art. 637a k.p.k. do kosztów postępowania kasacyjnego stosuje się odpowiednio przepisy o kosztach postępowania odwoławczego, chyba, że ustawa stanowi inaczej. Wobec tego odpowiednie zastosowanie w tej sprawie znalazł art. 636 § 1 k.p.k., przewidujący obciążenie Skarbu Państwa kosztami procesu za postępowanie odwoławcze, jeżeli środek odwoławczy pochodzi wyłącznie od oskarżyciela publicznego i nie został uwzględniony, jak miało to miejsce w przedmiotowej sprawie.

Wniosek nie mógł zostać jednak uwzględniony w całości.

Wynagrodzenie adwokata ustanowionego z wyboru odbywa się w granicach dopuszczalnej, szerokiej autonomii (art. 16 ust. 1 ustawy z dnia 26 maja 1982 r. Prawo o adwokaturze (Dz.U.2022.1184 t.j.). Zasada umowności ustalania opłat za czynności adwokackie, uwzględniająca prawa rynku, obowiązuje jednak tylko między stronami umowy. W przypadku ustalania przez sąd wysokości zwrotu

poniesionych kosztów obrony, sytuacja przedstawia się inaczej, gdyż zwrot ten limitowany jest określonymi stawkami, regulowanymi przepisami prawa. Zasądzenie kosztów obrony wyższych od stawek minimalnych (maksymalnie w wysokości ich sześciokrotności) w sprawach wymagających przeprowadzenia rozprawy wymaga wykazania i ustalenia okoliczności uzasadniających takie rozstrzygnięcie (por. postanowienie SN z dnia 5 marca 2021 r., IV KK 319/19, LEX nr 3189930).

Wysokość przysługującego zwrotu poniesionych kosztów obrony z wyboru określona jest Rozporządzeniem Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 roku w sprawie opłat za czynności adwokackie (Dz.U.2015.1800). Zgodnie z jego § 11 ust. 2 pkt 6, stawka minimalna za obronę przed Sądem Najwyższym wynosi 1.200 zł. Właśnie z uwzględnieniem tej stawki minimalnej ustala się wysokość opłat stanowiących podstawę zasądzania kosztów zastępstwa prawnego i kosztów adwokackich (§ 15 ust. 1) co do zasady. Opłatę w sprawach wymagających przeprowadzenia rozprawy ustala się w wysokości przewyższającej tę stawkę minimalną, która nie może przekroczyć sześciokrotności tej stawki, wówczas, gdy uzasadniają to określone rozporządzeniem okoliczności (§ 15 ust. 3). Zalicza się do nich w szczególności niezbędny nakład pracy adwokata, w szczególności poświęcony czas na przygotowanie się do prowadzenia sprawy, liczbę stawieniectw w sądzie, w tym na rozprawach i posiedzeniach, czynności podjęte w sprawie; wkład pracy adwokata w przyczynienie się do wyjaśnienia okoliczności faktycznych istotnych dla rozstrzygnięcia sprawy, jak również do wyjaśnienia i rozstrzygnięcia istotnych zagadnień prawnych budzących wątpliwości w orzecznictwie i doktrynie; rodzaj i zawartość sprawy, w szczególności tryb i czas prowadzenia sprawy, obszerność zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego, w szczególności dopuszczenie i przeprowadzenie dowodu z opinii biegłego lub biegłych sądowych, dowodu z zeznań świadków, dowodu z dokumentów, o znacznym stopniu skomplikowania i obszerności.

W świetle zatem obowiązujących regulacji normatywnych, ustalenie opłaty wyższej niż stawka minimalna, lecz nieprzekraczającej sześciokrotności tej stawki, może być uzasadnione w szczególności rodzajem i zawartością sprawy oraz niezbędnym nakładem pracy adwokata (por. M. Gawryluk, Prawo o adwokaturze.

Komentarz, Warszawa 2012, art. 16). Także w orzecznictwie słusznie przyjmuje się, że sąd może kontrolować wysokość żadanego przez stronę wynagrodzenia adwokata w zakresie przekraczającym stawki minimalne, określone w przepisach wskazanych w rozporządzeniu, przy czym kontrola ta dokonywana ma być przy uwzględnieniu rodzaju i stopnia złożoności sprawy oraz nakładu pracy obrońcy lub pełnomocnika (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 23 marca 2011 r., I KZP 1/11, OSNKW 2011, z. 5, poz. 38).

Dlatego też, odnosząc się już bezpośrednio do wskazanej we wniosku kwoty, przypomnieć trzeba, że podstawą jej zwiększenia nie mogą być czynności zrealizowane przez obrońcę wcześniej, w toku postępowania rozpoznawczego lub odwoławczego. Sąd Najwyższy dokonuje zwrotu kosztów obrony wyłącznie za postępowanie kasacyjne, a co za tym idzie, uwzględniające jedynie działania podjęte przez obrońcę w tymże postępowaniu.

Tymczasem w przedmiotowym postępowaniu kasacyjnym obrońca nie sporządził odpowiedzi na kasację złożoną przez prokuratora. W sprawie odbyła się jedna rozprawa, w której uczestniczył obrońca K. S. . Kasacja została przez Sąd Najwyższy oddalona jako oczywiście bezzasadna, co niewątpliwie także nie potwierdza szczególnego stopnia skomplikowania sprawy na tym etapie, tj. przy rozpoznawaniu nadzwyczajnego środka zaskarżenia.

Przypomnieć więc ponownie trzeba, że zgodnie z art. 16 ust. 1 Prawa o adwokaturze, opłaty za czynności adwokackie ustala umowa z klientem, niemniej umowa ta jest wiążąca tylko w relacji pomiędzy obrońcą będącym adwokatem i tymże klientem (jego mocodawcą), a ustalona w umowie wysokość opłat za czynności adwokackie nie musi stanowić podstawy zasądzenia przez sąd poniesionych przez tę stronę kosztów zastępstwa prawnego (postanowienie SN z dnia 18 lutego 2020 r., V KK 534/18, LEX nr 3260337; postanowienie SN z dnia 12 marca 2019 r., VI KZ 4/19, LEX nr 2633108). Biorąc zatem pod uwagę niewskazanie przez obrońcę okoliczności mogących uzasadniać podwyższenie stawki minimalnej, zasądzenie kosztów obrony w wysokości trzykrotności stawki minimalnej nie mogło znaleźć uzasadnienia, tym bardziej, że spełnienia przesłanek określonych w § 15 ust. 3 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości

z dnia 22 października 2015 roku w sprawie opłat za czynności adwokackie Sąd Najwyższy nie dopatrył się także z urzędu.

Nadmienić też należy, iż zwiększoną stawkę wynagrodzenia obrońcy strony zaakceptowały jeszcze przed skierowaniem sprawy na rozprawę. Umowę zlecenia podpisano bowiem w dniu 7 września 2022 roku, podczas gdy zarządzenie o skierowaniu sprawy na rozprawę kasacyjną wydano w dniu 9 grudnia 2022 roku. W czasie zatem podpisania umowy i ustalenia kwoty wynagrodzenia strony nie miały wiedzy co do forum rozpoznania sprawy, a zatem co do zaistnienia prawnej dopuszczalności podwyższenia ewentualnego zwrotu kosztów obrony.

Nadto nadmienić jeszcze na marginesie należy, iż podwyższenie żądanej kwoty nie byłoby uzasadnione również z innej przyczyny. Otóż jak wynika z załączonych dokumentów, koszty obrony K. S. w postępowaniu kasacyjnym o sygn. III KK 349/22 poniósł faktycznie prowadzony przezeń podmiot gospodarczy, a nie sam zainteresowany. Jak wynika z powszechnie dostępnych danych, pod numerem NIP wskazanym w fakturze zarejestrowana jest jednoosobowa działalność gospodarcza pod nazwą „[XXX]”. Wystawienie faktury na ten podmiot gospodarczy, jak również opłacenie wynikającej z niej kwoty było oczywiście dopuszczalne, jednak doświadczenie życiowe wskazuje na wykorzystanie poniesionego kosztu obrony przez K.S. w prowadzonej działalności gospodarczej.

Mając powyższe na względzie Sąd Najwyższy postanowił jak w sentencji.

[J.J.]